

13.3.2018

Alkoholipoliittiset mielipiteet 2018

Päälöydökset

- Nykyisen alkoholipolitiikan kannalla oli 49 prosenttia vastaajista ja tiukempaa politiikkaa halusi 13 prosenttia vastaajista.
- Nykyistä väljempää alkoholipolitiikkaa halusi 32 prosenttia vastaajista.
- Kaksi kolmasosaa vastaajista oli sitä mieltä, että vahvaa olutta pitäisi saada ostaa päivittäistavara-kaupoista.
- Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että viinejä pitäisi saada ostaa päivittäistavara-kaupoissa. 47 prosenttia säilyttäisi viininmyynnin Alkon yksinoikeutena.

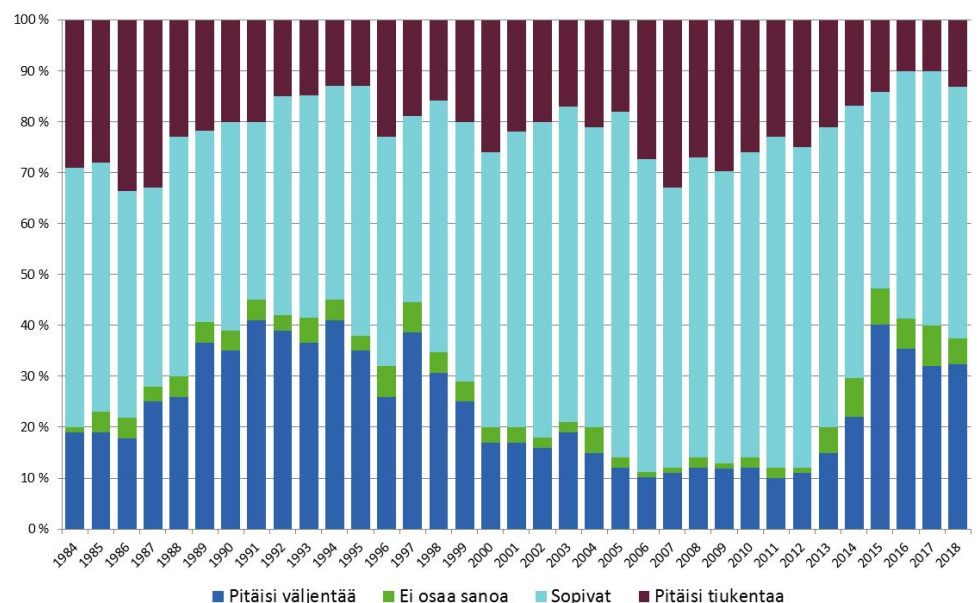
Alkoholipolitiikka jakaa mielipiteet

Vuoden 2018 mielipidekyselyn mukaan 49 prosenttia väestöstä pitää nykyisiä alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina, tiukemman alkoholipolitiikan kannattajia oli 13 prosenttia vastaajista. Nykyistä väljempää alkoholipolitiikkaa halusi noin kolmannes vastaajista (32 %). Miehistä väljempää alkoholipolitiikkaa halusi 41 prosenttia, kun naisista sitä toivoi vajaa neljännes (24 %). Miltei viidennes naisista (19 %) toivoi tiukennuksia alkoholipolitiikkaan, miehillä vastaava osuus oli 7 prosenttia.

Uuden alkoholilain mukanaan tuomat muutokset vahvan oluen myyntipaikoissa saavat tukea kyselyssä. Vastaajista 67 prosenttia oli sitä mieltä, että vahvaa olutta pitäisi saada ostaa päivittäistavara-kaupoista, kun osuus edellisessä kyselyssä oli 50 prosenttia. Viinien myyntipaikka jakaa suomalaisten mielipiteet tasan. Puolet vastaajista (50 %) oli sitä mieltä, että viinejä pitäisi saada ostaa päivittäistavara-kaupoista, kun Alkossa viininmyynnin säilyttäisi 47 prosenttia vastaajista. Vastaajien ylivoimainen enemmistö (85 %) pitäisi väkevien alkoholijuomien myynnin tulevaisuudessakin Alkon yksinoikeutena.

Selvä enemmistö (83 %) vastaajista on sitä mieltä, että Alko on onnistunut vastuullisuustavoitteensa täyttämässä. Laajaa tukea saavat myös alkoholijuomien myynti-ikärajat. Lähes kaikki vastaajat (94 %) pitivät mietojen alkoholijuomien ja viinien ikärajaa sopivana. Väkevien alkoholijuomien ikärajaa piti sopivana 85 prosenttia vastaajista.

Kuvio 1. Suomalaisten suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin vuosina 1984–2018, prosenttia vastanneista

Thomas Karlsson
thomas.karlsson@thl.fi

ISSN 1798-0887

Mielipiteet alkoholipoliitiikan tiukkuudesta

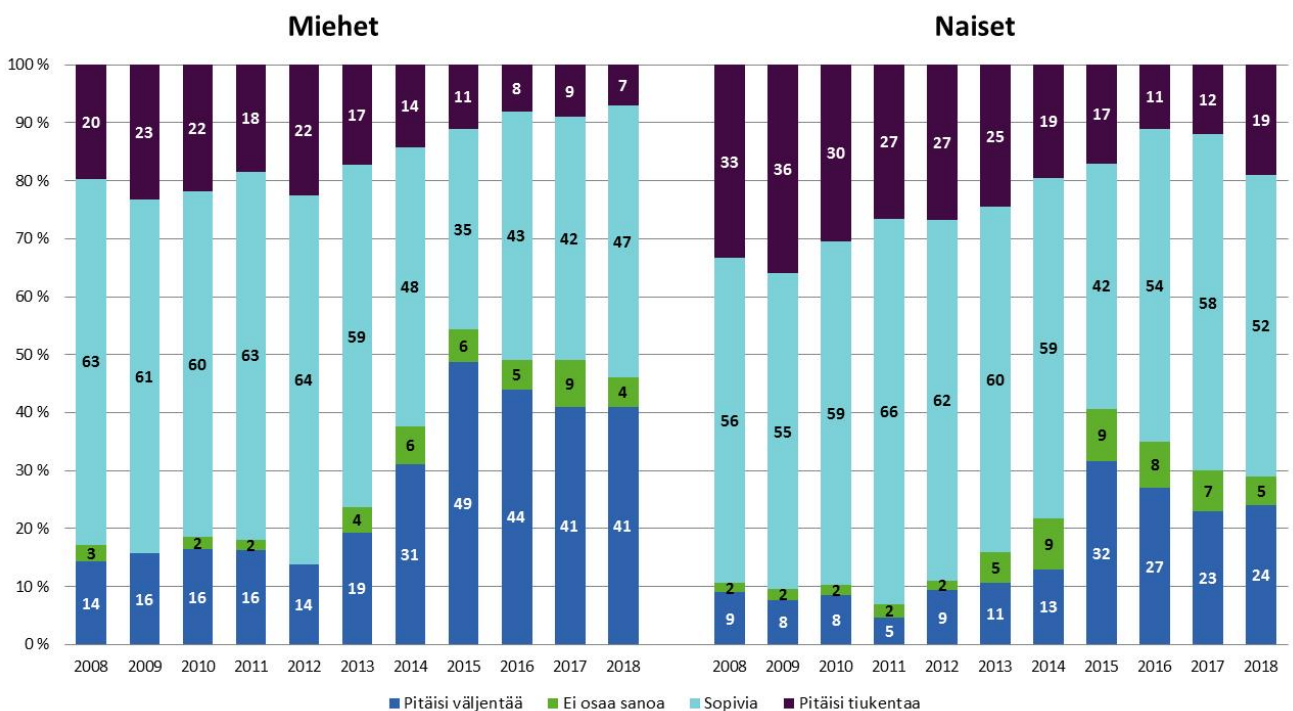
Alkoholipoliittisista mielipiteistä kerätään Suomessa tietoa vuosittaisen mielipidekyselyiden avulla. Tässä raportissa keskitytään tammikuussa 2018 tehdyn mielipidekyselyn tuloksiin ja vertaillaan niitä edellisiin mielipidekyselyjen tuloksiin.

Vuodesta 1984 on mielipidekyselyssä esitetty kysymys: ”Mitä mieltä olette nykyisistä alkoholipoliittisista rajoituksista, toisin sanoen erilaisista julkisen vallan ja yhteiskunnan alkoholinkulutusta ja -käyttöä rajoittavista toimenpiteistä Suomessa? Ovatko ne mielestänne sopivia vai pitäisikö niitä tiukentaa tai väljentää?” (Kuvio 1).

Viimeisen vuosikymmenen ajan väestön alkoholipoliittiset mielipiteet ovat vaihdelleet merkittävästi. Vuonna 2007 kolmannes vastaajista halusi tiukempaa alkoholipoliitikkaa ja vain 10 prosenttia toivoi sen väljentämistä. Vuosina 2007–2012 alkoholipoliitiikan rajoituksia sopivina pitävien osuus vaihteli 55–63 prosentin välillä. Vuodesta 2013 alkaen mielipiteet muuttuivat nopeasti vapaamielisempään suuntaan ja vuonna 2015 alkoholipoliittisia rajoituksia piti sopivina enää 38 prosenttia vastaajista. Väljempää alkoholipoliitikkaa toivovien osuus oli silloin noussut 40 prosenttiin. Vuoden 2015 jälkeen sekä väljentäjien että tiukentajien osuus on pienentynyt, mutta alkoholipoliitikkaa sopivana pitävien osuus on kasvanut.

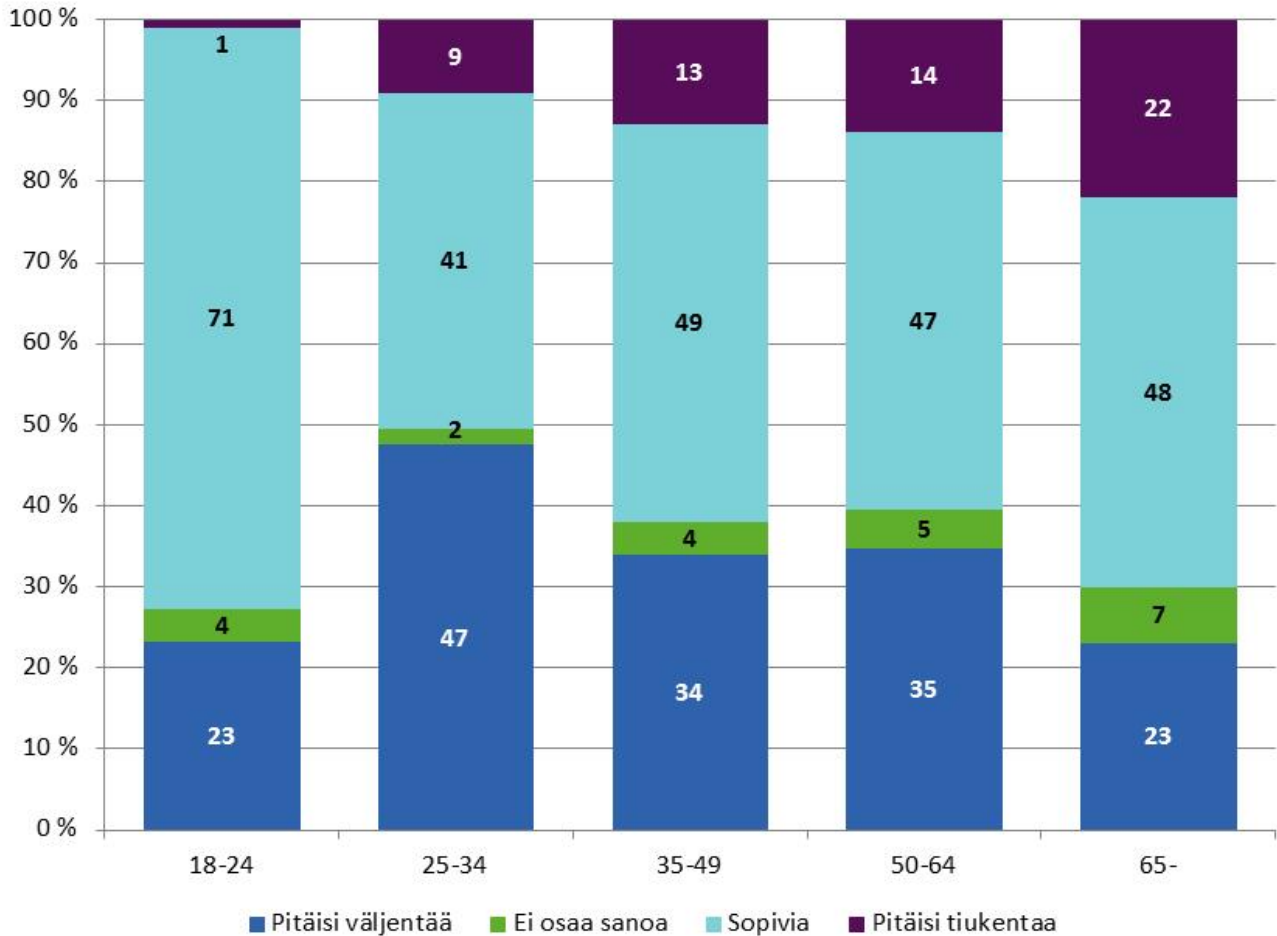
Vuonna 2018 noin puolet vastaajista (49 %) piti alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina, 13 prosenttia toivoi niiden tiukentamista ja vajaa kolmannes (32 %) oli väljentämisen puolesta. Miehissä väljentäjiä (41 %) oli selvästi enemmän kuin tiukentajia (7 %), naisten kohdalla ero oli pienempi: 24 prosenttia toivoi väljempää alkoholipoliitikkaa ja 19 prosenttia tiukempaa. Tämä sukupuolten välinen ero koskee kyselyssä kaikkia alkoholipoliitikkaa koskeviin kysymyksiin annettuja vastauksia. Uuden alkoholilain astuttua voimaan vuoden 2018 alusta on ero miesten ja naisten alkoholipoliittisissa mielipiteissä kasvanut (Kuvio 2).

Kuvio 2. Miesten ja naisten suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin vuonna 2018, prosenttia vastanneista

län mukaan tarkasteltuna lievempää alkoholipoliitikkaa toivovia on eniten 25–34-vuotiaissa ja vähiten yli 65-vuotiaissa sekä alle 25-vuotiaissa. Tiukemman alkoholipoliitiikan kannatus on yleisintä yli 65-vuotiaissa ja vähäisintä 18–25-vuotiaissa. Suurinta kannatusta nykyiset alkoholipoliittiset rajoitukset saavat 18–25-vuotiaissa, joista 71 prosenttia vastanneista piti nykyisiä rajoituksia sopivina (Kuvio 3).

Kuvio 3. Suomalaisen suhtautuminen vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin vuosina 2018, ikäryhmittäin, prosenttia vastanneista

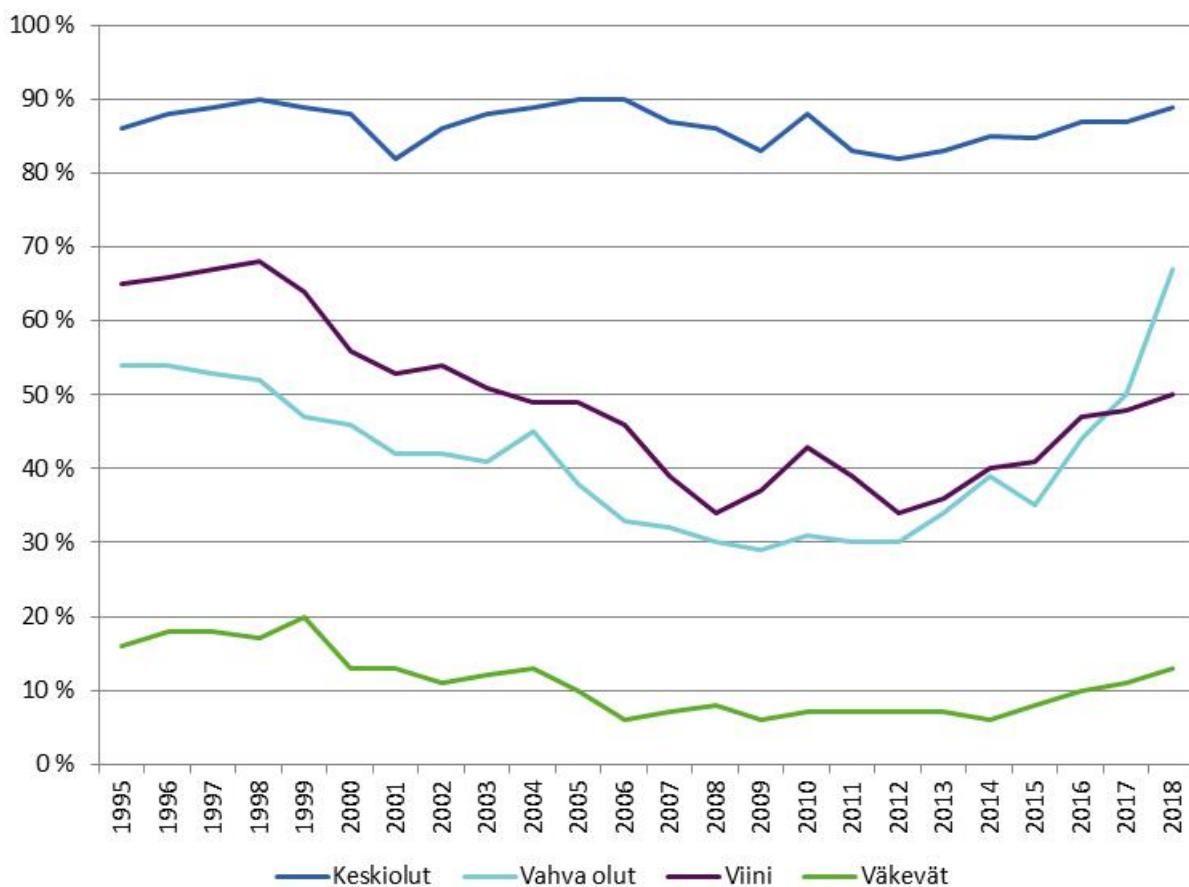
Mielipidekyselyn mukaan kokoomuksen ja perussuomalaisten äänestäjiksi ilmoittautuneista löytyi eniten alkoholipolitiikan lieventämisen kannattajia. Sen sijaan keskustapuolueen äänestäjissä oli kaikista eduskunnan suurista puolueista vähiten lievennyksiä kannattavia.

Mistä eri alkoholijuomia pitäisi saada ostaa?

Mielipidekyselyssä tiedustellaan myös, mistä vastaajien mielestä eri alkoholijuomia pitäisi saada ostaa. Säännöllisesti viinien ja vahvojen oluiden myyntiin sopivia paikkoja on kysytty 1980-luvun lopulta lähtien, väkevien alkoholijuomien sopivaa myyntipaikkaa on tiedusteltu vuodesta 1995 (Kuvio 4).

Keskioluen myyntipaikasta vallitsee suomalaisten keskuudessa suuri yksimielisyys. Vastanneista 89 prosenttia piti päivittäistavarakauppaa sopivana keskioluen myyntipaikana vuonna 2018. Sen sijaan vahvan oluen myyntipaikan suhteen suomalaisten mielipiteet ovat lyhyessä ajassa muuttuneet merkittävästi. Vielä 2010 vajaa kolmannes vastaajista (31 %) oli sitä mieltä, että vahvaa olutta pitäisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista. Samana vuonna viinejä päivittäistavarakauppoihin toivoi 43 prosenttia vastaajista. Vahvaa olutta päivittäistavarakauppoihin haluavien osuus alkoi kasvaa vuoden 2012 jälkeen, mutta vasta 2017 vahvaa olutta päivittäistavarakauppoihin toivovien osuus (50 %) ylitti viinejä päivittäistavarakauppoihin haluavien osuuden. Vuonna 2018 vahvaa olutta päivittäistavarakaupoista haluavien osuus oli 67 prosenttia. Tätä voidaan pitää osoituksena siitä, että suomalaisten selvä enemmistö hyväksyy vuoden vaihteessa voimaan astuneen alkoholilain mukanaan tuomat muutokset vahvan oluen myyntipaikassa.

Kuvio 4. Niiden vastaajien osuus, joiden mielestä keskiolutta, vahvaa olutta, viiniä ja väkeviä alkoholijuomia pitäisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista 1995–2018, prosenttia vastanneista

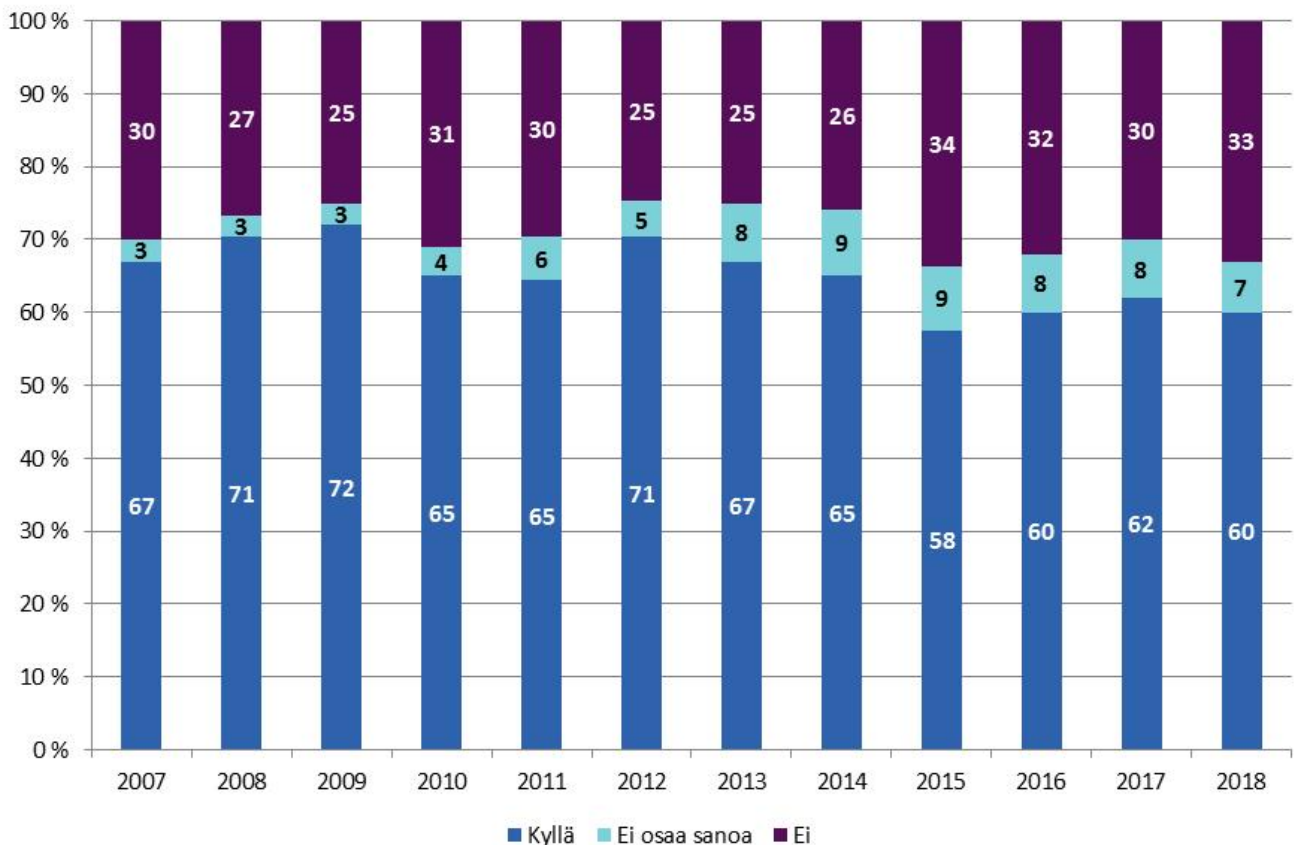

Suomalaisten mielipiteet ovat muuttuneet myös viinien myyntipaikan suhteen. Vuonna 2012 viinejä päivittäistavarakaupoista haluavien vastaajien osuus oli 34 prosenttia. Vuonna 2018 kuitenkin jo puolet vastaajista (50 %) oli sitä mieltä, että viinejä pitäisi saada ostaa päivittäistavarakaupoista. Väkevien alkoholijuomien myyntipaikasta vallitsee suomalaisten parissa laaja yksimielisyys, vaikka senkin suhteen on viimeisen kymmenen vuoden aikana tapahtunut muutosta liberaalimpaan suuntaan. Vuonna 2009 päivittäistavarakaupoista väkeviä halusi ostaa 6 prosenttia vastaajista kun vastaava osuus vuonna 2018 oli 13 prosenttia. Vastaajista 85 prosenttia on sitä mieltä, että väkeviä pitäisi saada ostaa vain Alkosta.

Muut alkoholipoliikkaan liittyvät mielipiteet

Joka vuosi mielipidekyselyssä on kerätty tietoja myös väestön suhtautumisesta moniin muihin alkoholipoliittikkaa koskeviin kysymyksiin. Alkoa koskevia kysymyksiä oli vuoden 2018 mielipidekyselyssä kolme. Kyselyssä tiedusteltiin, onko valtion alkoholimonopoli Alko ja sille annettu yksinoikeus alkoholijuomien vähittäismyyntiin hyvä tapa rajoittaa alkoholihaittoja. Tähän kysymykseen vastasi myöntävästi 60 prosenttia haastatelluista, kieltävästi 33 prosenttia ja 7 prosenttia jätti ottamatta kysymykseen kantaa. Naisista myönteisesti vastanneita oli 63 prosenttia ja miehistä 57 prosenttia. Viimeksi kuluneen kymmenen vuoden aikana myöntävästi vastanneiden osuus on vaihdellut 58 ja 72 prosentin välillä (Kuvio 5).

Kuvio 5. Mielipiteet siitä, onko valtion alkoholimonopoli Alko ja sille annettu yksinoikeus alkoholijuomien vähittäismyyntiin mielestäsi hyvä tapa rajoittaa alkoholihaittojen laajuutta 2007–2018, prosenttia vastanneista

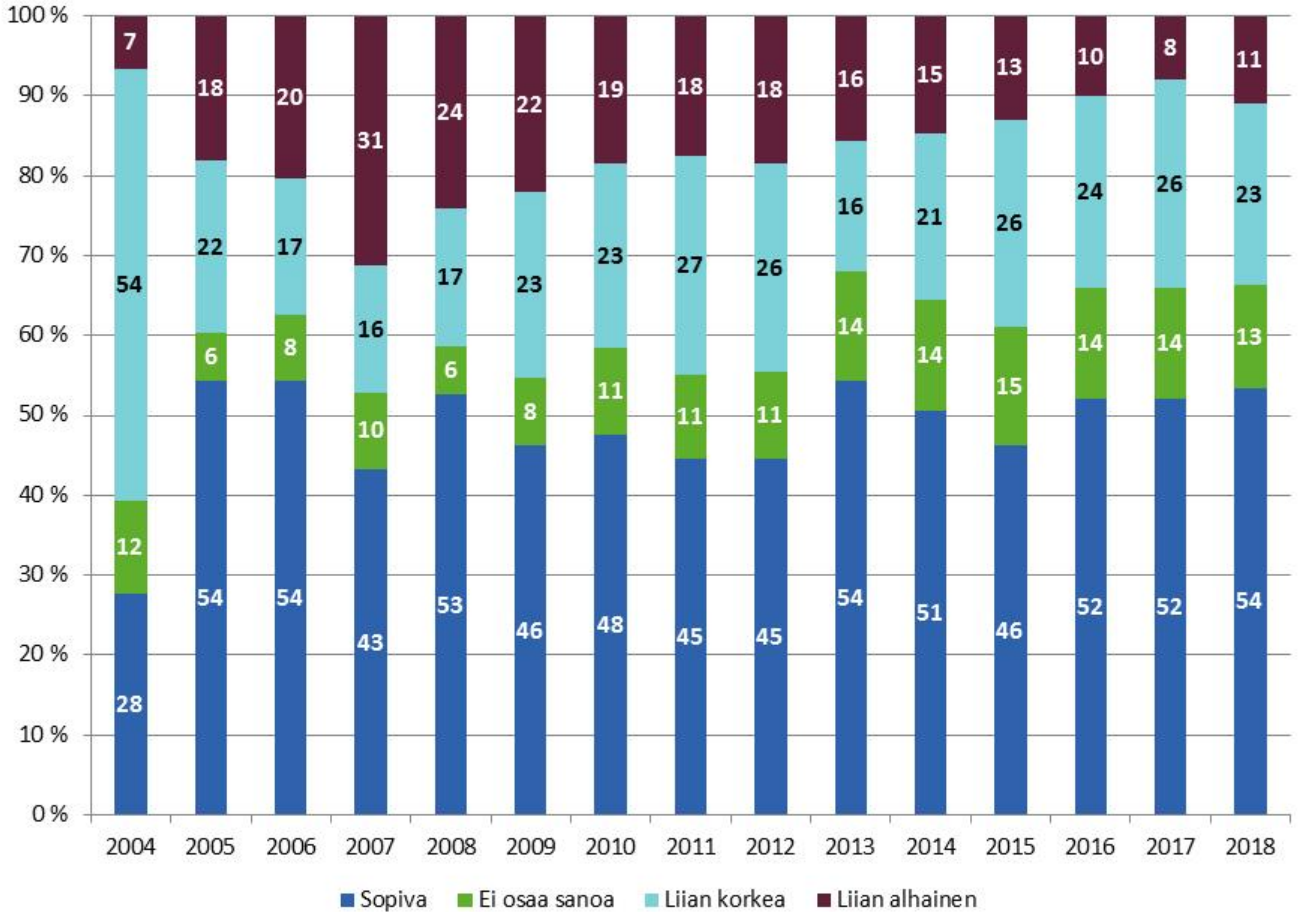
Vastaajille esitettiin myös kysymys ”Alkon tavoitteena on olla vastuullinen ja palveleva alkoholijuomien erikoisliike. Miten mielestänne Alko on onnistunut asiakaspalvelussaan?”. Vuonna 2018 vaihtoehdon erittäin tai melko hyvin valitsi 78 prosenttia kaikista vastaajista. Kolmanneksi vastaajilta tiedusteltiin ”Entä miten Alko on mielestänne onnistunut vastuullisuustavoitteensa täyttämässä, johon kuuluvat muun muassa alaikäisiltä näyttävien asiakkaiden iän tarkistaminen sekä kieltäytyminen myymästä alaikäisille tai päihtyneille asiakkaille”. Vaihtoehdon erittäin tai melko hyvin valitsi 83 prosenttia vastaajista.

Mielipidekyselyssä oli kysymyksiä myös alkoholijuomien hinnoista. Vastaajilta kysyttiin: ”Mitä mieltä olette oluiden / mietojen viinien / väkevien alkoholijuomien hintatasosta maassamme”. Oluen hintatasosta kysyttäessä 49 prosenttia vastaajista oli vuonna 2018 sitä mieltä, että oluiden hinnat olivat sopivia, mietojen viinien ja väkevien alkoholijuomien kohdalla vastaava osuus oli 54 prosenttia. ”Ei osaa sanoa” -vaihtoehdon suosio vaihteli 12 ja 13 prosentin välillä perustuneen ainakin osittain siihen, että raittiilla vastaajilla ei välttämättä ole tietoa alkoholijuomien vallitsevista hinnoista.

Niiden vastaajien osuus, joiden mielestä alkoholijuomien hinnat olivat liian korkeat, oli vuonna 2004 selvästi suurempi kuin sen jälkeen kun alkoholijuomien veroja huomattavasti alennettiin maaliskuussa 2004. Väkevien alkoholijuomien verojen alennus oli tuolloin 44 prosenttia, viinien 10 prosenttia ja oluen 32 prosenttia. Tämän jälkeen suomalaiset olivat varsin tyytyväisiä alkoholijuomien hintoihin. Tosin sen jälkeen kun alkoholijuomien veroja on vuoden 2008 jälkeen koro-

tettu kuusi kertaa, on alkoholijuomien hintoja liian korkeina pitävien osuus jälleen lisääntynyt (Kuvio 6). Väkevien alkoholijuomien hintoja liian korkeina pitävien osuus nousi 16 prosentista 26 prosenttiin vuodesta 2007 vuoteen 2017, mutta väheni vuonna 2018 23 prosenttiin. Myös oluen ja viinin hintatasoa liian korkeina pitävien osuus on vuodesta 2017 laskeutunut hieman samaan aikaan kun hintatasoa sopivina pitävien osuus on noussut. Tämä voi ainakin osittain johtua Suomen talouden elpymisestä sekä kuluttajien ostovoiman paranemisesta.

Kuvio 6. Mielipiteet väkevien alkoholijuomien hintatasosta vuosina 2004–2018, prosenttia vastanneista

Mielipidekyselyssä kysytään myös vastaajien suhtautumista myynnin ikärajiin. Vuonna 2018 oluen, mietojen viinien, siiderien, long drink -juomien ja väkevien viinien 18 vuoden ostoikärajaa piti sopivana 94 prosenttia vastaajista, 1 prosenttia liian korkeana ja 5 prosenttia liian matalana. Väkevien alkoholijuomien 20 vuoden ikärajaa piti sopivana 85 prosenttia vastaajista, 9 prosenttia liian korkeana ja 6 prosenttia liian matalana.

www.thl.fi/tilastot/alkoholimieliopitteet

Laatuseloste

Alkoholipoliittiset mielipiteet

Tilastotietojen relevanssi

Alkoholipoliittiset mielipiteet -tilaston tiedot tuotetaan otoksiin perustuvista kyselytutkimuksista ja ne ovat osa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) Suomen alkoholiolojen seurantaa. Alkoholipoliittisten mielipiteiden seuranta on tehty osana Juomatapatutkimusta vuodesta 1968 lähtien ja vuosittaista seuranta vuodesta 1984 lähtien.

Tilasto kuvaa väestön suhtautumista vallitseviin alkoholipoliittisiin rajoituksiin, mielipiteitä alkoholijuomien sopivista myyntipaikoista sekä väestön käsitystä Alkon toteuttamista toimenpiteistä, alkoholijuomien nykyisistä hinnoista ja alkoholijuomien ostoon oikeuttavista ikärajoista.

Kyselytietojen avulla voidaan seurata alkoholipoliittisten mielipiteiden kehitystä koko maan tasolla. Tilastoa käytetään yhteiskunnallisen päätöksenteon, tutkimuksen ja kansallisen alkoholipoliitiikan seurannan tarpeisiin ja sen perusteella voidaan vuositasolla seurata, miten laaja väestön tuki harjoitetulla alkoholipoliitikalla on Suomessa.

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tietoja väestön alkoholipoliittisista mielipiteistä saadaan vuosittain THL:n ja Alkon toimeksiannosta tehdyistä mielipidetutkimuksesta sekä THL:n joka kahdeksas vuosi toteuttamasta Juomatapatutkimuksesta¹.

THL:n mielipidekyselyssä alkoholipoliittisista mielipiteistä haastatellaan vuosittain noin 1 000 henkeä. Tutkimusten aineisto kerättiin vuodesta 1964 vuoteen 2002 asti käyntihaastatteluina. Vuodesta 2003 alkaen tiedot on kerätty puhelinhaastatteluina väestörekisteristä satunnaisotannalla valituille 15–79-vuotiaille suomalaisille. Vuodesta 2018 alkaen kyselystä on jätetty alle 18-vuotiaat otannan ulkopuolelle. Otos edustaa koko Suomen väestöä, Ahvenanmaa pois lukien. Tutkimusaineisto ei sisällä henkilötunnuksia. Tietojen kerääjänä on viime vuosina toiminut Kantar TNS (aiemmalta nimeltään TNS Gallup/Suomen Gallup).²

Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Mielipidekyselyssä kerättyjen alkoholipoliittisten mielipidetietojen oikeellisuutta, tarkkuutta ja niiden loogisuutta tutkitaan vertaamalla tuloksia aiempien vuosien tuloksiin ja muihin vastaaviin tutkimuksiin. Jos on syytä epäillä tiedonkeruumetodista johtuvaa virhettä, tarkistetaan asia erikseen Kantar TNS:n kanssa.

Tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kantar TNS kerää tiedot väestön alkoholipoliittisista mielipiteistä vuosittain tammikuussa ja ne julkaistaan THL:n verkkosivulla seuraavan kevään aikana. Joka kahdeksas vuosi toteutetun Juomatapatutkimuksen alkoholipoliittisia mielipiteitä koskevat tulokset julkaistaan tilastoraportissa vain kerran, eli tiedonkeruun jälkeisenä vuonna. Tarkempi julkaisuaikataulu löytyy THL:n verkkosivuilta tilastojen julkaisukalenterista.

Ennen vuotta 2017 tuloksia ei vuositasolla ole raportoitu erillisessä tilastoraportissa, vaan kyselyn tuloksia on julkaistu muun muassa osana Päihdetilastollista vuosikirjaa sekä hyödynnetty tutkijoiden artikkeleissa ja esitelmissä³.

¹ <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/vaestotutkimukset/juomatapatutkimus>

² Tutkimuksessa esitetyt kysymykset: <https://www.thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/alkoholipoliittiset-mielipiteet>

³ Österberg, E., Lindeman, M. & Karlsson, T. (2014) Changes in alcohol policies and public opinions in Finland 2003–2013. *Drug and Alcohol Review* 33: 242–248. doi: 10.1111/dar.12128

Lindeman, M., Karlsson, T., Österberg, E. (2013) Public opinions, alcohol consumption and policy changes in Finland, 1993–2013. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs* 30: 507–524, Online DOI: 10.2478/nsad-2013-004

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Tilastoraportti väestön alkoholipoliittisista mielipiteistä julkaistaan kerran vuodessa THL:n verkkosivuilla osoitteessa: www.thl.fi/tilastot/alkoholimieliapiteet

Tietoja alkoholipoliittisista mielipiteistä julkaistaan myös vuosittain ilmestyvässä THL:n [Päihdetilastollisessa vuosikirjassa](#).

Tilastojen vertailukelpoisuus

Alkoholipoliittisia mielipiteitä koskevat tiedot koostuvat THL:n (ennen sitä Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus (STAKES) ja Alkon alkoholipoliittinen tutkimuslaitos) keräämistä alkoholipoliittisia mielipiteitä koskevista aineistoista. Ne perustuvat toisaalta 1960-luvulta alkaen kerättyihin alkoholipoliittisia mielipiteitä koskeviin mielipidekyselyihin joita vuodesta 1984 on tehty vuosittain. Tällä hetkellä noin neljä viidesosaa tutkimuksen kysymyksistä kysytään joka vuosi ja loput niistä ovat vaihtuvia. Vuodesta 2003 alkaen kysely on tehty puhelinhaastatteluina väestörekisteristä satunnaisotannalla valituille 15–79-vuotiaille suomalaisille. Mielipidekyselyn otantaa muutettiin vuonna 2018 niin, että kyselyyn osallistuu vain täysi-ikäisiä, yli 18-vuotiaita suomalaisia. Otannan muutoksen vaikutus on kuitenkin niin vähäinen, ettei se vaikuta mielipidekyselyn tulosten vertailtavuuteen.

Selkeys ja eheys / yhtenäisyys

Alkoholilajien kehitys on vaikuttanut siihen, kuinka laajasti alkoholipoliittisia mielipiteitä on kartoitettu ja jopa siihen, onko tietoja kerätty lainkaan tietynä vuonna. Juomatapatutkimuksissa alkoholipoliittisten mielipiteiden tiedusteleminen on vaihdellut jopa niin suuresti, että vuoden 2008 juomatapatutkimuksessa alkoholipoliittisista mielipiteistä ei kysytty lainkaan.

Vuosittain tehdyssä mielipidekyselyssä pisin yhtenäinen vuosittain kerätty aikasarja käsittelee väestön mielipiteitä vallitsevista alkoholipoliittisista rajoituksista. Tätä kysymystä on tutkimuksessa tiedusteltu vertailukelpoisella tavalla vuodesta 1984 lähtien.

Vuoden 2018 tilastoa koskevat erityiskysymykset

Uusi alkoholilaki (1102/2017) astui voimaan tammikuussa 2018, mutta vain osittain. Kyselyn tuloksia tulkittaessa on muistettava, että huomattava osa alkoholijuomien anniskelua koskevista muutoksista astui voimaan vasta kyselyn tekemisen jälkeen, eli maaliskuussa 2018.